

Набув чинності Закон про відповідальність домашніх кривдників

Консультує начальник Головного територіального управління юстиції у Миколаївській області Роман Возняк

11 січня набув чинності Закон № 2227-VIII щодо імплементації у кримінальне законодавство норм Стамбульської конвенції про протидію домашньому насильству (Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами»).

Закон було прийнято 6 грудня 2017 року, а зміни щодо розширення переліку обставин, які обтяжують покарання, набули чинності 12 січня 2018 року. Таким чином, вже рік діє норма про обтяження покарання за вчинення злочину щодо подружжя чи близької людини. Також покарання обтяжує вчинення злочину щодо особи похилого віку, особи з інвалідністю або особи, яка перебуває в безпорадному стані, або особи, яка страждає на психічний розлад, зокрема на недоумство, має вади розумового розвитку, а також вчинення злочину щодо малолітньої дитини або у присутності дитини.

Відтепер же Кримінальний кодекс доповнено новою статтею 126-1, яка встановлює відповідальність за домашнє насильство, тобто умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи. Домашнім кривдникам загрожують громадські роботи на строк від 150 до 240 годин, або арешт на строк до 6 місяців, або обмеженням волі на строк до 5 років, або до двох років позбавлення волі.

Також Кримінальний кодекс доповнено новим розділом щодо обмежувальних заходів для домашніх кривдників. Засудженому можуть заборонити перебувати в місці спільного проживання з постраждалою особою; обмежити спілкування з дитиною; заборонити наближатися до місця проживання, роботи, лікування постраждалих; листуватися (в тому числі електронно), говорити з постраждалою.

Крім того, кривдника можуть направити на програму подолання агресії. Невиконання обмежувальних заходів карається арештом на строк до шести місяців або обмеженням волі на строк до двох років.

Контроль за поведінкою засуджених, до яких застосовано обмежувальні заходи, здійснює орган пробації за місцем проживання засудженого, а в разі вчинення злочину військовослужбовцем - командир військової частини.

Кримінально караним діянням є і примушування до шлюбу, до продовження примусово укладеного шлюбу, до вступу у співжиття без укладання шлюбу, до продовження такого співжиття, або спонукання з цією метою особи до переміщення на територію іншої держави. Такі дії караються

арештом на строк до 6 місяців або обмеженням чи позбавленням волі на строк до трьох років. Обмеження або позбавлення волі на строк до 5 років передбачено за ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або щодо особи, яка не досягла шлюбного віку або щодо двох чи більше осіб.

У новій редакції викладена стаття 152 Кримінального кодексу, яка встановлює відповідальність за зґвалтування, під яким розуміють вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи. Згода вважається добровільною, якщо вона є результатом вільного волевиявлення особи, з урахуванням супутніх обставин. Такі дії караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років. Зґвалтування у подружжі чи близької людини карається позбавленням волі на строк від 5 до 10 років. Сексуальні зносини з особою, яка не досягла 14 років, незалежно від її добровільної згоди караються позбавленням волі на строк від 8 до 15 років.

В свою чергу вчинення насильницьких дій сексуального характеру, не пов'язаних із проникненням в тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи (сексуальне насильство) - карається позбавленням волі на строк до п'яти років.

Примушування особи без її добровільної згоди до здійснення акту сексуального характеру з особою, від якої потерпіла особа матеріально або службово залежна, карається штрафом до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до двох років. Якщо примушування поєднані з погрозою знищення, пошкодження або вилучення майна потерпілої особи чи її близьких родичів, або з погрозою розголошення відомостей, що ганьблять її чи близьких родичів, - караються обмеженням або позбавленням волі на строк до трьох років.

Слід звернути увагу і на нову редакцію статті 121 Кримінального кодексу (Умисне тяжке тілесне ушкодження), згідно з якою такий релігійний обряд як обрізання є кримінально караним діянням: позбавленням волі на строк від 5 до 8 років карається умисне тяжке тілесне ушкодження, небезпечне для життя в момент заподіяння, чи таке, що спричинило втрату будь-якого органу або його функцій, каліцтво статевих органів, психічну хворобу або інший розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менш як на одну третину, або переривання вагітності чи непоправне знівечення обличчя.

Зазначимо, Конвенція Ради Європи про попередження насильства щодо жінок і домашнього насильства та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) досі не ратифікована Україною. Наша держава ще у 2011 році в числі 17 інших країн приєдналася до Стамбульської Конвенції, ратифікація цього документу є частиною міжнародних зобов'язань.